

U z n e s e n i e

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobkyne **A. L.**, bývajúcej v K., proti žalovanému **Ing. E. L.**, bývajúcemu v K., o **vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov**, vedenej na Okresnom súde Košice II pod sp. zn. 27 C 773/1999, v konaní o mimoriadnom dovolaní generálneho prokurátora Slovenskej republiky proti rozsudku Okresného súdu Košice II z 13. júla 2005 č.k. 27 C 773/1999-236 a rozsudku Krajského súdu v Košiciach z 24. septembra 2007 sp. zn. 2 Co 306/2006, takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Okresného súdu Košice II z 13. júla 2005 č.k. 27 C 773/1999-236 vo výroku, ktorým zamietol žalobu o vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov k nehnuteľnostiam nachádzajúcim sa na T. ul. č. X. v K., zapísaným na LV č. X., katastrálneho územia K., k stavbe – domu, súp. č. X. na parcele č. X., k stavbe – garáži, súp. č. X. na parcele č. X. a k pozemkom, parcele č. X. – zastavaná plocha o výmere X. m², parcele č. X. – záhrada o výmere X. m² a parcele č. X. – zastavaná plocha o výmere X. m², vedených na žalovaného v spoluvlastníckom podiele X. a rozsudok Krajského súdu v Košiciach z 24. septembra 2007 sp. zn. 2 Co 306/2006 v časti potvrdzujúcej tento výrok rozsudku súdu prvého stupňa **z r u š u j e** a vec v rozsahu zrušenia vracia Okresnému súde Košice II na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Žalobkyňa sa žalobou zo 14. septembra 1999 domáhala vyporiadania bezpodielového spoluvlastníctva manželov (ďalej len „BSM“) po rozvode rozsudkom Okresného súdu Košice II z 23. februára 1999 sp. zn. 28 C 493/1998, ktorý nadobudol právoplatnosť 14. apríla 1999. Uviedla, že so žalovaným za trvania manželstva nadobudli nehnuteľnosti : byt na T. ul. č. X. v K., zapísaný na LV č. X. k.ú. K., polovicu domu a garáže s pozemkami na T.ul. č. X. v K., zapísané na LV č. X. k.ú. K. a záhradu v K., zapísanú na LV č. X. k.ú. K..

Okresný súd Košice II rozsudkom z 23. februára 1999 sp. zn. 28 C 493/1998 zamietol žalobu z toho dôvodu, že nehnuteľnosti, ktorých vyporiadania sa žalobkyňa domáhala, nepatria do BSM. Mal za preukázané, že byt v K. na T. ul. č. X. žalovaný nadobudol za trvania manželstva so svojou predchádzajúcou manželkou a po uzavretí dohody o zrušení práva spoločného nájmu bytu a spoločného členstva v družstve sa stal výlučným členom družstva a následne na základe kúpnej zmluvy aj vlastníkom tohto bytu. Okresný súd mal tiež za preukázané, že záhradu v K. žalovaný nadobudol za peniaze svojho otca, ktorý mu potrebnú sumu daroval. Podľa okresného súdu ani nehnuteľnosti nachádzajúce sa v K. na T.ul. č. X., ktorých je žalovaný spoluvlastníkom nepatria do BSM, lebo boli nadobudnuté do podielového spoluvlastníctva žalovaného za finančné prostriedky nepatriace do BSM, keďže boli žalovaným získané z predchádzajúceho predaja jeho nehnuteľnosti, nachádzajúcej sa v K. na Z.ul. č. X. za cenu 2 000 000,-- Sk ešte pred uzavretím manželstva účastníkov.

Na odvolanie žalobkyne Krajský súd v Košiciach rozsudkom z 24. septembra 2007 sp. zn. 2 Co 306/2006 rozsudok súdu prvého stupňa vo výroku, ktorým bola žaloba zamietnutá ako vecne správny potvrdil.

Proti vyššie uvedenému rozsudku okresného súdu vo výroku, ktorým bola žaloba zamietnutá a proti vyššie uvedenému rozsudku krajského súdu, ktorým v tejto časti rozsudok okresného súdu potvrdil podal na základe podnetu žalobkyne s poukazom na § 243e ods. 1 O.s.p. v spojení s § 243f ods. 1 písm. b) O.s.p. mimoriadne dovolanie generálny prokurátor Slovenskej republiky. Navrhol ich v napadnutej časti zrušiť a vec vrátiť Okresnému súdu Košice II na ďalšie konanie. Poukázal na to, že súdy sa náležite neriadili zákonnými ustanoveniami § 1, § 2, § 132 a § 153 ods. 1 O.s.p., § 143, § 144 a § 149 ods. 1 Občianskeho zákonníka a porušili zákon. Namietal vadu konania pri zisťovaní skutkového stavu veci, keď súdy vychádzali z neúplného a nesprávne zisteného skutkového stavu v dôkaznom procese. Podľa názoru generálneho prokurátora, aj keď nehnuteľnosť na T.ul. č. X. v K. bola nadobudnutá príklepom Daňového úradu Košice II č.k. X.na dražbe konanej 16. decembra 1997 za sumu 2 001 110,-- Sk, prostriedky na kúpu podielu tejto nehnuteľnosti boli získané z úverovej zmluvy Prvej stavebnej sporiteľne, a.s., ktoré boli poskytnuté účastníkom konania. Poukázal na to, že žalobkyňa navrhla súdu dôkaz úverovou zmluvou P.S.S., a.s. a súd žalovanému uložil, aby túto úverovú zmluvu predložil. Žalovaný však predložil Zmluvu o medziúvere č. X. a stavebnom úvere č. X., ktorú uzavrel s P.S.S., a.s. po rozvoде

manželstva 12. novembra 1999. Nešlo teda o zmluvu, ktorou žalobkyňa argumentovala. Podľa názoru generálneho prokurátora, ak by súd toto pochybenie postrehol a trval na predložení zmluvy, ktorú mala na mysli žalobkyňa, zistil by, že ide o zmluvu o poskytnutí medziúveru č. X. vo výške 950 000,-- Sk a stavebného úveru č. X. vo výške 475 000,-- Sk uzavretú 20. apríla 1998 medzi P.S.S., a.s. a žalovaným ako stavebným sporiteľom a žalobkyňou ako spoludlžníčkou. S prihliadnutím na tento dôkaz sa možno podľa názoru generálneho prokurátora dôvodne domnievať, že dražobná cena za nehnuteľnosti zapísané na LV č. X. k.ú. K., bola uhradená z uvedenej úverovej zmluvy, teda z prostriedkov, ktoré patria do BSM. V uvedenom prípade je preto vadou konania pri zisťovaní skutkového stavu veci nedostatočné vykonanie dôkazu, z akých finančných prostriedkov bola uhradená dražobná cena za nehnuteľnosti zapísané na LV č. X. k.ú. K., čím je daný dovolací dôvod podľa § 243f ods. 1 písm. b) O.s.p.

Žalobkyňa nevyužila svoje právo a na výzvu súdu sa k mimoriadnemu dovolaniu generálneho prokurátora Slovenskej republiky písomne nevyjadrila.

Žalovaný v písomnom vyjadrení k mimoriadnemu dovolaniu generálneho prokurátora Slovenskej republiky uviedol, že dokazovanie vykonané súdom prvého stupňa viedlo k vydaniu vecne a právne správneho rozhodnutia, ktoré bolo potvrdené aj odvolacím súdom. Zmluva, na ktorú poukázal generálny prokurátor Slovenskej republiky v mimoriadnom dovolaní bola uzavretá 20. apríla 1998 a nehnuteľnosti zapísané na LV č. X. k.ú. K. boli vydražené príklepom Daňového úradu Košice II 16. decembra 1997. V súlade s Rozhodnutím o príklepe z 22. decembra 1997, ktoré nadobudlo právoplatnosť 12. januára 1998 bol vydražiteľ povinný uhradiť cenu vydraženej nehnuteľnosti najneskôr do 30 dní odo dňa doručenia tohto rozhodnutia. Najneskôr bol tak povinný uhradiť kúpnu cenu 4. februára 1998, a teda je absolútne vylúčené, aby peňažné prostriedky získané z namietanej zmluvy boli použité na kúpu uvedených nehnuteľností. Podľa jeho názoru namietaná úverová zmluva svedčí iba o tej skutočnosti, že účastníkom konania vznikol počas manželstva spoločný dlh, ktorý on sám, výlučne zo svojich prostriedkov splatil po rozvode manželstva. Navrhol preto mimoriadne dovolanie generálneho prokurátora Slovenskej republiky zamietnuť ako nedôvodné.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.), po zistení, že mimoriadne dovolanie podal včas generálny prokurátor Slovenskej republiky na základe

podnetu účastníka konania (§ 243e ods. 1 O.s.p.), proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť týmto opravným prostriedkom (§ 243f ods. 1 a 2 O.s.p.), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243i ods. 2 O.s.p. v spojení s § 243a ods. 1 O.s.p.) preskúmal napadnuté rozsudky, ako aj konanie, ktoré predchádzalo ich vydaniu a dospel k záveru, že mimoriadne dovolanie je dôvodné.

V zmysle § 243f ods. 1 O.s.p. mimoriadnym dovolaním možno napadnúť právoplatné rozhodnutie súdu za podmienok uvedených v § 243e, ak a/ v konaní došlo k vadám uvedeným v § 237, b/ konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, c/ rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. Dovolací súd je viazaný nielen rozsahom mimoriadneho dovolania, ale i v mimoriadnom dovolaní uplatnenými dôvodmi (§ 242 ods. 1 O.s.p. v spojení s § 243i ods. 2 O.s.p.). Obligatórne (§ 243i ods. 2 O.s.p. v spojení s § 242 ods. 1 O.s.p.) sa zaoberá procesnými vadami uvedenými v § 237 O.s.p. a tiež tzv. inými vadami konania, pokiaľ mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci.

Generálny prokurátor Slovenskej republiky v mimoriadnom dovolaní namietal inú vadu, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (§ 243f ods. 1 písm. b) O.s.p.), spočívajúcu v neúplnom a nesprávnom zistení skutkového stavu. Konkrétne namietal nevykonanie dôkazu listinou – úverovou zmluvou, ktorý dôkaz žalobkyňa navrhla v konaní pred súdom prvého stupňa na preukázanie svojich tvrdení.

Inou vadou konania, na ktorú musí dovolací súd prihliadať aj vtedy, ak nie je dovolaním namietaná, je procesná vada, ktorá na rozdiel od väd taxatívne vymenovaných v § 237 O.s.p. nezakladá zmätočnosť rozhodnutia. Jej dôsledkom je vecná nesprávnosť, ktorej základom je porušenie procesných ustanovení upravujúcich postup súdu v občianskom súdnom konaní. Dovolací súd sa vzhľadom na zákonnú povinnosť a tiež vzhľadom na obsah mimoriadneho dovolania zaoberal predovšetkým tým, či konanie bolo postihnuté vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (§ 243f ods. 1 písm. b) O.s.p.). Nakoľko z obsahu dôvodov mimoriadneho dovolania vyplýva, že súdy nevykonali dokazovanie v potrebnom rozsahu a vykonané dôkazy nesprávne vyhodnotili, dovolací súd pri zisťovaní existencie tejto inej vady konania vychádzal zo zákonných ustanovení upravujúcich vykonávanie dokazovania v konaní na súde.

Konanie o vyporiadanie BSM je sporovým konaním, v ktorom sú účastníci povinní podľa § 120 ods. 1 O.s.p. označiť dôkazy na preukázanie svojich tvrdení. Súd rozhodne, ktoré z označených dôkazov vykoná (§ 120 ods. 1 veta druhá O.s.p.).

Podľa § 129 ods. 2 O.s.p. predseda senátu alebo samosudca môže uložiť tomu, kto má listinu potrebnú na dôkaz, aby ju predložil, alebo ju obstará sám od iného súdu, orgánu alebo právnickej osoby.

Podľa § 132 dôkazy súd hodnotí podľa svojej úvahy, a to každý dôkaz jednotlivo a všetky dôkazy v ich vzájomnej súvislosti; pritom starostlivo prihliada na všetko, čo vyšlo za konania najavo včítane toho, čo uviedli účastníci.

Podľa § 213 ods. 1 odvolací súd je viazaný skutkovým stavom, tak ako ho zistil súd prvého stupňa s výnimkami ustanovenými v odsekoch 2 až 4. Podľa § 213. ods. 3, odvolací súd môže doplniť dokazovanie vykonaním ďalších dôkazov navrhnutých účastníkom konania, ak ich nevykonal súd prvého stupňa, hoci mu ich účastník navrhol, alebo za podmienok ustanovených v § 205a.

Z citovaných ustanovení vyplýva, že sú to predovšetkým účastníci konania, ktorí majú povinnosť tvrdenia a dôkaznú povinnosť. Podľa ustálenej právnej teórie a súdnej praxe sporové konanie je ovládané prejednávacou zásadou, ktorá je chápaná tak, že tvrdiť skutočnosti a navrhovať na ich preukázanie dôkazy je vecou účastníkov konania. Iniciatíva pri zhromažďovaní dôkazov zaťažuje účastníkov a ukladá im povinnosť označiť dôkazy k preukázaniu ich tvrdení. Účastník má tak povinnosť tvrdenia (§ 79 ods. 1 O.s.p.) a povinnosť dôkaznú (§ 120 ods. 1 O.s.p.). Táto skutočnosť ale neznamená, že zákonná úprava sa zrieka zásady materiálnej pravdy. Táto zásada, ako protipól zásady formálnej pravdy, je vyjadrená v § 153 ods. 1 O.s.p., podľa ktorého, súd rozhodne na základe skutkového stavu zisteného z vykonaných dôkazov, ako aj na základe skutočností, ktoré neboli medzi účastníkmi sporné, ak o nich alebo o ich pravdivosti nemá dôvodné a závažné pochybnosti.

Nepriaznivé dôsledky v podobe rozhodnutia súdu, ktoré bude vychádzať zo skutkového stavu zisteného na základe vykonaných dôkazov nesie účastník vtedy, ak si nesplnil povinnosť tvrdenia a neoznačil dôkazy potrebné na preukázanie svojich tvrdení.

Avšak, aj keď si tieto povinnosti účastník splní, len súd rozhodne, ktoré z označených dôkazov vykoná (§ 120 ods. 1 O.s.p.). Súd nevykoná dôkazy, ktoré nie sú pre posúdenie veci relevantné a nemôžu smerovať k zisteniu skutkového stavu. Ich nevykonanie musí v rozhodnutí odôvodniť. Na druhej strane, súd je povinný vykonať navrhnuté dôkazy, ak sú právne relevantné, ak je ich vykonanie nevyhnutné pre rozhodnutie vo veci. Teda to, či súd vykoná dôkazy označené účastníkom konania, nie je ľubovôľou súdu. Rozhodujúce je zistenie, či skutkové závery vyplývajúce z vykonaného dokazovania umožňujú záver, ktorý v konečnom dôsledku bude zodpovedať cieľu sledovanému § 1 až § 6 O.s.p., v zmysle ktorých je potrebné vykladať ustanovenia O.s.p. Iba súdny proces, ktorý bol v súlade so základnými ustanoveniami O.s.p. je možné označiť za konanie zabezpečujúce právo na súdnu ochranu. Za súladné nemožno označiť nevykonanie dôkazu označeného účastníkom konania, ak je nad všetky pochybnosti zrejmé, že môže mať rozhodujúci význam pre ozrejenie skutkového stavu zodpovedajúcemu objektívnej pravde. V preskúvanom prípade za taký dôkaz je možné označiť úverovú zmluvu, ktorou boli obom účastníkom konania poskytnuté peňažné prostriedky na stavebné účely. Ak účastník navrhol právne relevantný dôkaz a súd takýto dôkaz nevykonal a ani jeho nevykonanie neodôvodnil, takéto konanie vykazuje vadu, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (§ 243f ods. 1 písm. b) O.s.p.).

V preskúvanom prípade je zo spisu zrejmé, že žalobkyňa si povinnosť tvrdenia a dôkaznú povinnosť splnila. Na pojednávaní pred súdom prvého stupňa 4. júna 2002 (č.l. 64) uviedla, že existuje úverová zmluva, ktorou boli obom účastníkom Prvou stavebnou sporiteľňou, a.s. poskytnuté peňažné prostriedky na kúpu nehnuteľností v Košiciach na T.ul. č. X., a teda že tieto patria do BSM. Keďže zmluvu nemala sama k dispozícii, navrhla súdu vyžiadať ju od žalovaného, resp. od P.S.S., a.s. Súd potom žalovanému uložil, aby túto zmluvu predložil. Žalovaný však predložil Zmluvu o medziúvere č. X. a stavebnom úvere č. X., ktorú uzavrel s P.S.S., a.s. po rozvoze manželstva 12. novembra 1999. Ako správne namietal generálny prokurátor Slovenskej republiky, nemohlo ísť preto o zmluvu, ktorou argumentovala žalobkyňa. Súd prvého stupňa a v odvolacom konaní ani odvolací súd však túto vadu nepostrehli, a tak v konečnom dôsledku nebol v konaní vykonaný dôkaz touto zmluvou. Súdy túto skutočnosť nepostrehli ani z priloženého výpisu LV č. X. na č.l. 5 spisu, ktorý mali k dispozícii a z ktorého je zrejماً existencia záložnej zmluvy (ktorou boli zaťažené práve nehnuteľnosti v K. na T.ul. č. X.) k zmluve, ktorou argumentovala žalobkyňa. V uvedenom prípade je nedostatočné vykonanie dôkazu a zisťovanie, z akých finančných

prostriedkov bola uhradená dražobná cena za nehnuteľnosti zapísané na LV č. X. k.ú. K. vadou konania pri zisťovaní skutkového stavu veci. Súd sa nijako nezaoberali preukázaním sporného tvrdenia žalovaného. Nijako neskúmali, či peňažné prostriedky, ktoré žalovaný podľa svojho vyjadrenia získal v r. 1995, mal k dispozícii aj v roku 1998 (napr. výpisom z účtu), kedy bol povinný zaplatiť za vydražené nehnuteľnosti a fakticky vychádzali len z jeho výpovede. Najvyšší súd Slovenskej republiky poukazuje na to, že samotné tvrdenie žalovaného, ničím nepreukázané, samo osebe nepreukazuje, že žalovaný aj kúpnu cenu nehnuteľností uhradil z týchto prostriedkov. Keď súd prvého stupňa vychádzal len z tvrdenia žalovaného a nevykonal žalobkyňou navrhnutý právne relevantný dôkaz (či už vyžiadanim od Prvej stavebnej sporiteľne, a.s. alebo iným spôsobom) a túto vadu neodstránil ani odvolací súd (§ 213 ods. 3 O.s.p.), možno konštatovať, že súdy si neobstarali dostatočné podklady pre správne skutkové zistenie a pre vecnú správnosť svojho rozhodnutia. Konanie tak zaťažili namietanou vadou.

V ďalšom konaní bude úlohou súdu prvého stupňa najmä zaobstarat' si žalobkyňou namietanú zmluvu a zistiť, na aký účel boli použité peňažné prostriedky z tejto zmluvy, keďže prostriedky zo stavebného úveru a medziúveru sú poskytované P.S.S., a.s. ako účelovo viazané prostriedky na stavebné účely. Podľa okolností bude úlohou súdu tiež zistiť, či mal žalovaný k dispozícii peňažné prostriedky získané z predaja nehnuteľností v r. 1995 aj v čase, keď bol povinný uhradiť cenu vydražených nehnuteľností.

Z dôvodov, ktoré sú uvedené vyššie je zrejmé, že rozhodnutia súdov nižších stupňov boli vydané v konaní postihnutom tzv. inou vadou konania, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (§ 243f ods. 1 písm. b) O.s.p.).

Generálny prokurátor Slovenskej republiky preto dôvodne podal mimoriadne dovolanie podľa § 243e ods. 1 O.s.p. v spojení s § 243f ods. 1 písm. b) O.s.p., keďže to vyžadovala ochrana práv a zákonom chránených záujmov účastníka konania a túto ochranu nebolo možné dosiahnuť inými právnymi prostriedkami.

Najvyšší súd Slovenskej republiky preto rozhodol tak ako je uvedené vo výrokovej časti tohto rozhodnutia a vec vrátil súdu prvého stupňa na ďalšie konanie (§ 243b ods. 3 O.s.p. v spojení s § 243i ods. 2 O.s.p.) s tým, že právny názor ním vyslovený je pre okresný súd záväzný.

V novom rozhodnutí rozhodne súd o trovách dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 O.s.p. v spojení s § 243i ods. 2 O.s.p.).

P o u ě n í e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 20. apríla 2010

JUDr. Eva Sakálová, v.r.
predsedníčka senátu

Za správnosť vyhotovenia : Jarmila Uhlířová